

Có... và những pha lê của Nguyễn Thiện Doãn

TÂM NGUYÊN

Tôi biết **Thiện Doãn** khá lâu, có lẽ đã gần 25 năm nay khi Doãn vừa đạt chân tới Mỹ và tích cực tham gia vào với nhóm Thanh Niên Quốc Gia hồi đầu thập niên 1980. Tôi cũng khá thân với Doãn để không muốn người bạn *trẻ-tuổi-hơn-mình* lại có thể làm cho mình choáng váng vì những tình cảm xô đẩy trong thầm kín của riêng mình. Nhưng khi nghe một ca khúc của Doãn, tôi đã bị chinh phục một cách bất ngờ, đến độ tôi phải tự ngạc nhiên, không lẽ mình đã tự phá vỡ hàng rào tự vệ tình cảm để bị thua cuộc một cách dễ dàng đến thế hay sao?

Thế rồi tôi nghe lại, nghe thêm nhiều lần. Vừa nghe vừa kiểm thính lại âm thanh, cảm giác, và những thính không trong lòng mình, để xác định là tôi đang nghe thật, tiếng nhạc, lời ca của Doãn đã viết ra. Một bài hát rất ngắn, rất đơn sơ, qua tiếng hát của Quỳnh Lan.

Mỗi lần nghe bài hát này, lòng tôi rộn lên một nỗi bồi hồi khó tả. Tôi như bị xô về một quá khứ niều mộng đẹp những đã đánh mất, như một thiên đường của một thời mộng mơ, nhưng lại rất thực, ghi đậm bằng những kỷ niệm tuổi ấu thơ.

Mới đây nhất, có một lần đang lái xe, bỗng nghe trong CD bài hát đó, tôi phải dừng xe lại bên đường, ngồi lặng nghe hết bài hát như thả hồn lạc về một thế giới huyền hoặc xa xôi nào đó. Tôi nghe thật thắm, thật đã, rồi rùng mình trở về với ý thức hiện tại, thoát khỏi sự chìm đắm trong một thế giới thần tiên của âm thanh, của màu sắc, của kỷ niệm nuôi tiếc một thuở êm đềm...

Có thể chỉ một mình riêng tôi mới bị chao đảo như thế. Có thể cũng chỉ một mình riêng tôi đã có những kỷ niệm gắn gũi với lời thơ Cát Biển như thế, để rồi bị đánh thức một cánh thô bạo và phủ phàng bởi lời ca tiếng nhạc kỳ diệu ấy. Nhưng có lẽ tôi không đến nỗi chủ quan một cách tội nghiệp vậy đâu. Mời quý vị hãy cùng tôi nghe bài “CÓ” và hãy cho tôi biết rằng tim tôi vẫn bình thường.

Như những âm ba vang vọng trong cùng một thanh giai harmonics, khi có nốt chủ âm vang lên, thì những giây đàn trong thanh giai cũng rung theo mà không cần khuấy. Giây đàn ký ức sâu kín trong tâm khảm tôi cũng như sợi giây đàn rung lên bất chợt khi nghe tiếng nhạc trong bài hát của Doãn. Tôi nghĩ rằng trái tim của các bạn cũng sẽ rung lên như những nốt nhạc harmonics cùng vang vọng với những nốt nhạc của Thiện Doãn trong bài hát.

Bài hát đó mang một cái tên cụt ngủn: “**CÓ**” Thiện Doãn phổ từ thơ của **Cát Biển, Quỳnh Lan** hát. Phần hòa âm và chạy guitar của **Hoàng Minh**, tuy đơn sơ, nhưng lại thích hợp nhất với bài hát nói về kỷ niệm êm đềm này.

Bài hát mở đầu bằng cách đưa người nghe về một thời kỳ niệm:

Mấy mùa đã qua

Mãi còn thiết tha

Lòng ai âm vang kỷ niệm xưa

Một thưở có em bên đời...

Đề rồi từ đó, có nhiều kỷ niệm nhẹ nhàng, đơn sơ, nhưng tha thiết nhất mà tâm hồn của người nghệ sĩ không thể nào quên:

Có mây hồng trao hương đêm mơ

Có quanh co phút tối đại khờ

Có sông sâu bên bờ thao thức

Có thân tiên tuổi đại khờ

Có nụ cười len trong ngày thơ

Có mưa ngây ngẩn trở đôi bờ

Có lua ngô giòn đùa gió mát

Có cả đình cung khép cổng thờ

Nhà thơ Cát Biển đã dùng những hình ảnh đầy thi ca để diễn tả những kỷ niệm đáng yêu nhất:

Có tháp ngà treo cao mây xanh

Có chim vui hót rộn bên cành

Có điều cao ngất hôn trai trẻ

Có hoàng hôn vó ngựa đời

Có đêm dài miên man khôn người

Có đêm trăng mộng gởi ven đời

Có lệ tuôn lệ mùa sung sướng

Có tiếng cười rộn cuối nẻo đường

Và bài hát kết thúc bằng điệp khúc vang vọng như lời réo gọi của một thời quá khứ

Mấy mùa đã qua

Mãi còn thiết tha

Lòng ai âm vang kỷ niệm xưa

Một thưở có em bên đời...

Nếu bảo rằng thơ là mỹ nhân, thì nhạc là hơi thở vào hồn đem sự sống vào tim làm cho người đẹp sống dậy, ca hát, và nhảy múa. Thiện Doãn đã thổi hồn sống vào những vần thơ hay, những ca từ dịu dàng, để như cánh bướm vụt sống dậy, cất cánh bay cao trong bầu trời âm thanh rộn rã.

Thiện Doãn, bằng những kỹ thuật khéo léo nhất, đã sử dụng cùng một lúc hai cung điệu Aolian và Dorean cùng một lúc, tức là dùng hai chủ âm trong một tiết tấu, một bài hát. Mở đầu bằng Am, rồi chuyển qua Dm, và lại kết bằng Am. Nhưng chưa hết, trong khoảng giữa, ngay trong khuôn nhạc của Am, tác giả đã chen vào những nốt lạ không thuộc về âm giai A, đó là nốt F#. Bởi thế, tuy tiết tấu (melody) của bài hát tỏ ra rất đơn sơ, nhưng kỹ thuật chuyển âm (harmonic progression) lại rất phức tạp và được thực hiện một cách khéo léo tài tình. Người nghe chỉ bị lôi cuốn theo nét nhạc quyền luyến, chứ không bị chi phối bởi phần hoà âm và chuyển cung nặng nề như một số bài khác.

Riêng phần giọng hát của Quỳnh Lan, có lẽ là một trong những giọng hát đắt hàng nhất từ trong nước hát cho những CD tư nhân tại hải ngoại, thì nhiều khi nghe có phần than khóc

nằm sẵn trong tiếng hát. Do đó có nhiều bài nghe Quỳnh Lan trình diễn nghe rất buồn. Nhưng riêng về bài “CÓ” này, thì phải dành sự cảm ơn nồng nhiệt nhất cho người ca sĩ có giọng hát truyền cảm này, đó là không những cô hát nghe “thoáng” hơn, trong sáng hơn, mà còn phần chính cô song ca thì tuyệt vời. Chưa hết, vào phần cuối của bài hát, đột nhiên nghe tiếng hú là lời réo gọi, như âm vang của một thưở xa xưa nào vang vọng. Tiếng hú mờ dần như không chịu chấm dứt, đã đưa người nghe

vào khung trời phiêu hốt như chính người ca sĩ đang cảm hứng khi trình diễn vậy.

Không phải bài nào của Doãn cũng thế. Có nhiều bài, tuy được chăm sóc rất kỹ, có khi quá kỹ, từ giai điệu melody tiên khởi, từ lời ca trau chuốt, tới phần hòa âm công phu và phối khí rộn ràng, nhưng tôi rất không cảm thấy rung động. Có bài khác, như bài **“Bước Chân Hành Giả”** là một bài ca thiên, tuy rất trang trọng, tôi đã nghe với nhiều cố gắng, nhưng vẫn không cảm thấy thiên, mà có lẽ lại thấy “phiền” nhiều hơn “thiên” là đằng khác. Nhưng có người lại thích bài hát lạ lùng này. Một người bạn của tôi lại cũng thích bài hát này, khiến tôi không hết ngạc nhiên, tự hỏi không lẽ mình lạc tai đến thế sao?

Nhạc của Doãn được viết rất kỹ, đôi khi quá kỹ tới độ dư thừa. Doãn dùng rất nhiều hoà âm phức tạp và đảo phách (syncopé). Anh cẩn thận ký âm rất rõ từng nhịp chôi, từng nghịch phách trong khuôn nhạc. Điều này có hai tác dụng: Một, đối với ca sĩ, đòi hỏi phải có khả năng xướng âm giỏi cộng thêm khả năng giữ nhịp vững vàng như hát nhạc jazz; hai, đôi khi không cần thiết vì người ca sĩ đã có trình độ nhạc lý vững vàng như thế, sẽ thừa khả năng diễn tả không những đảo phách, mà còn những biến âm/biến nhịp khác một cách tự nhiên và tài tình hơn. Phần đó chính là trình diễn -interpretation, mà những nghệ sĩ hàng đầu như **Ý Lan** hoặc **Bằng Kiều** đều là cao thủ. Chính họ đôi khi làm cho bài hát thêm linh động và truyền cảm hơn nữa.

Vài Thí Dụ Nét Nhạc Thiện Doãn:

Tuổi buồn! từng bu

1. Từng chi tiết nốt nhạc: tăng 1/2 cung dùng quãng chromatic, thay vì quãng 2 từ D lên E như thường tình.

Mấy mùa đã qua mùa

2. Biến âm lạ: dùng F# ngay trong âm giai Am - mode Aolian.

i. Có thấp ngà t

3. Biến cung, hai chủ âm trong cùng một bài: Biến từ Am (Aolian) qua Dm (Dorian)

Có mưa ngâu ngàn t

4. Đảo phách phức tạp được ký âm rất chi tiết, có khi không cần thiết.

Trở lại với bài “Có”, thật là một âm thanh kỳ lạ, một ý nghĩa chan chứa, một kỷ niệm thương mến, và cũng là một hiện tại êm đềm. Bài hát nổi bật ra như một đóa hoa sen mới nở rực rỡ giữa cánh đồng hiu quạnh.

Còn hai bài khác mà tôi rất thích, là bài **“Mãi còn yêu nhau”** và **“Rẽ buồn xuống mênh mông.”** Bài MCYN thì được viết theo thể jazz, với những âm tiết thăng giáng chromatic tạo ra cảm giác mon trón liêu trai. Qua bài này, giọng hát **Bông Mai**, vừa ấm như giọng **Thanh Lam**, nhưng lại mon trón trêu chọc như giọng **Hồng Nhung** qua những cung bậc jazz khiêu gợi. Còn bài RBXMM thì lại không những không buồn chút nào, mà lại rất vui tai qua điệu Bossa Nova với giọng hát ngọt ngào của **Nguyễn Thảo**. Tôi nghĩ giọng Nguyễn Thảo không những thiết tha và là lời như **Trần Thu Hà** mà còn có khi ấm áp và gợi cảm hơn nữa.

Hai giọng hát Bông Mai và Nguyễn Thảo, quả thật là những viên ngọc quý báu, tuy chưa được phổ biến và quý trọng đúng mức. Hy vọng thời gian sẽ đem lại công bằng cho những tài năng lạ lùng này.

Bài “Rẽ Buồn Xuống Mênh Mông”, thơ của **Nguyễn Khoa**, đã được Thiện Doãn thổi hồn vào thơ một cách tài tình. Nhịp điệu latin vui tươi đã xô đẩy nỗi buồn vào nhịp khiêu vũ nhún nhẩy. Hãy hình dung một sân khấu nhỏ, một ánh sáng mờ mờ, một người ca sĩ duyên dáng, với một cuộc tình đang dâng cao (hoặc đang dở), và người nghe thả hồn vào với âm thanh:

*tình yêu như lá, đánh thức dĩ vãng
xua đi mùa đông, người đi như gió
gió cũng có lúc, không yêu cuộc đời
những ngày đã qua, gió mang mây đi xa
mộng chìm biển khơi, lòng ta như đá, nằm trong trái đất
lún sâu thời gian, ngàn sau ánh nắng
thấp sáng trong ta, những nỗi hờn qua
sẽ vì có em, nâng niu đôi tay êm
dấu môi đầu ngọt mềm, bây giờ đầu tháng Năm
xuân qua tay mong chờ, bước chân âm thầm đếm
em, bước chân dậm hoang
chấn rung hồn ta, xót xa địa nguồn
lòng ta dù đã biết mấy khôn khó
cũng mong ngày vui
em ơi ! xin đừng
rẽ buồn xuống mênh mông...*

Thì trời ơi, thơ mộng đến thế là tuyệt vời! Hỡi trái tim chưa biết yêu là gì, hãy ngồi xuống đây, mở lòng ra, nghe tiếng nhạc của Thiện Doãn vỗ về, để rồi bạn sẽ thực sự biết yêu, và sẽ muốn yêu mãi...

Tâm Nguyên, San Jose, CA